Դ. 1255 1889 ՕԳՈՍՏՈՍ 6—7 ԲԱԶԱՐ—ԲԱԶԱՐՇԷՐԹԷՍԻ) 1306 ՋԻԼՀԻՃՃԻ 22 ԳԼԵՒԻՆՃԻ ՍԻՆԷ

20 ԲԱՐԵ

ՃԷՐԻՏԷԻ ՇԱՐԳԻՅԷ

20 ԲԱՐԵ

ԲՕԼԻԹԻԳԻՅԷ ՄԻԼԻՅԷ ԹԻԻՃՃԱՐԻՅԷ ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ ՎԷ ԻԼՄԻՅԷ

ԵԼԵՎՄԻ ԿԱԶԷԹԱ

ԱՊՕՆԷ ԳԻՆՑԱԹԼԱՐԸ

	12 ԱՌԷՏ	6 ԱՌԷՏ	3 ԱՌԷՏ
ՍՊԱՄՊՈՂ	140 ՂՐ.	70 ՂՐ.	40 ՂՐ.
ԹՇՐԱ	200 »	100 »	

Մէջիտէյէ 20 ղրուշտան

ԻԼԱՆԱՓ ԳԻՆՑԱԹԼԱՐԸ

Լինի, Ընդ վէ Հինգ ամիս դրչ. 8
Միւնտիպ սահիպէ 11ի 10ք. հս. » 3

Մէվատտը նախիյատ տարի պէնտէր մէճմանէն գապուլ օլունաճագ վէ ասէրճ օլունմայան էվրագ իստէ օլունմայաճագ տէր։

Խարէխանէսի, Սիամպոյտա Զապը Ալի ճատէսինտէ նումէրօ 20 Ճիվէլէկեան մահալլէսնտա տէր։ Գեազիֆէի մէվատտ հագգընտա կազէթանին սահիպ վէ մէսուլը ՅՈՒԴԻԱՆ ՃԻՎԱԼԷԼԻԵԱՆՆԱ միւրաճաաթ օլունա։

ԿԻՒՆԼԻՒՔ ՀԱՎԱՏԻՍ

ԿԻՐԻՏ

Կիրիտ վալի վէքիլի Շաքիր բաշա հազրէթլէրի Թարաֆընտան էվվէլքի կիւնքի Թարիխէ Սատրազամ հազրէթլէրինէ ատիսէքի Թէլէկրաֆ չէքիլմիշ տիր։

«Շիմտի Քէրտիգի ճիհէթի գօրտօն գօմանտանը միրալայ Հիւսնիպէյտէն ալնան պիր Թահրիրատա, Քէրամիա ճիհէթինտէն գօրտօն խաթԹընա սիլահսըզ 4 մէպուս կէլիպ Թապուր պինպաշրոր իլէ միլագաթ, վէ քէնտիլէրինին տարիքը տարէն Թաաթ օլուպ իշլէրիլէ մէշղուլ օլաճաղլարընը վէ պէր մուճիպը իլան մալ վէ ճան վէ ըրզլարը նին մուհաֆաղասընը նիյազ, վէ գօմանտան բաշայա կէօնտէրիլմէք իզրէ պիր տէ մէքթուպ կէօնտէրիպ ճէվապընը Թալէպ իսթէրէրի պ

ԳՈՐԾԻՔԻ ԼԵՑԻ

ԳՈՐԾԱՐԱՆԻ ԳՈՒՅԺԵՐԸ

ՎԱՂԷՅԻՎՎՈՒ

ԳԻՎԱՂԱՐԱՆԻ ՅԵՐԵՎԱՆԻ

ՎԱՍՏԱԿՎՈՒՅ

ԿՈՐԾԱՆԱՏԻՊ ԼԵՑՈՒ

(Գրական ուսումնական դասընթաց)

Ի՞նչ է գործարանը։ Ինչպե՞ս է գործարանը դառնում։ Ինչպե՞ս է գործարանը դառնում։ Ինչպե՞ս է գործարանը դառնում

կէլինճէ, թիֆթիք սաթըշը պու հաֆ-թա տախի ճիւղի արթըպ, մահալը միխթէլիֆէ մայնտէն ալէա ճին-սինին պէհէր գըյէսի 13½–14¾ ղրշ-տան 600 պալա ֆիրուխթ օյուն մուշ տրը։ Պէյբազարը մայնին ֆի-յաթը ութիպարի օլարագ քէմաֆիս սապրգ գըյէսի 16 ղրշ. տրը։

Խալը սաթըշը բէք տէվամլը տրը։ Պու հաֆթա մայիւմ օյմայան ֆի-յաթլա օլտրգճա չոգ մալ սաթըլ-մըշ տրը։

Պու հաֆթա ագիոն սաթըշը կէ-էն հաֆթայա նէսպէթլէ տահա ազ տրը։ Գըյէսի 180—190 ղրշ-տան է սանտրգ Զիլէ վէ Թօղաթ վէ գըյէ-սի 140 ղրշ-տան սըրա մալի օլարագ 2 պանտրգ կէյվէ վէ 2 սանտրգ տա-խի նալը խան քի ճէման եէքիւն 8 սանտրգ ագիոն սաթըլմըշ տրը։

Պու հաֆթա տախի կէչէն հաֆ-թաքի ֆիրա՛յա խալը քիթրէ սա-թըլմըշ տրը։

Գանթարիյէ էշեասընտան սբիրթօ մէվճուտը ղալրը քեսֆի օլուպ, սբիր-թօ վիբրուտի պիր ազ վազթտան պէրու ազալմըշ տրը։ Ֆիյաթ ճէտ-վէլէրիմիզտէ կէսսթերիյէն ֆիյաթ իւզրէ վէ բէչէն ազչէ պու հաֆթա խալը սաթըշ վուգուա կէլմիշ տիր։

Պու հաֆթա գահվէ մէվրուտաթը 1000 չուվալա պալիղ օլմուշ տրը։ Պունտան՝ կէչէն հաֆթաքի ֆիյաթ-լա անճագ 100 չուվալ սաթըլմըշ տրը։

Բիրինճ իւզէրինտէն պու հաֆթա հիշ պիր մուամէլէ վուգուա կէլմէ-միշ տիր։ 114½–115 ղրշ-տան 3000 չուվալ հինտ բիրինճի սաթըլմըշտրը։ Մէվրուտաթ 1300 չուվալտան իպա բէմ տիր։

Պու հաֆթա 400 սանտրգ սբար-մայէթ մոմ կէլիպ, 58 ղրշ-տան 1000 սանտրգ ֆուրնիյէ մոմու սաթըլմըշ տրը։ Անվէրսատէն կէլէն մոմպարտան սաթըլ օլմամըշ տրը։

Պու հաֆթա 15 սանտրգ պիպէր սաթըլմըշ տրը։

ԻԼԱՆ

Գալաթատա Արապ Ճամիի Շէրիֆ մահալլէսինտէ եէնիհիրլէր ճատտէսին-տէ 63 նումէրօլը Զընկըբրատգը տիմէք-լէ մաբուսֆ տէյիրմէն՝ պու տէֆթա թիճճար քիր Գոչօնրն Մարիյէ խագրիէսինէ ճիհէթը քէֆթալէթտէն տօլայը մէգատա վէրիմիշ վէ Պէյօղլու-ճէբմէյէթի թարաֆընտան 930 լի-բայա չըգմըշ իսէ տէ, դայտընա մու-բարճատթ օլընրգտա, մէգքիւր տէյիր-մէնին մուլքի՝ թէքմիլ մէրգում քիր Գո-չօնրն վէ կէտիկի 60 պէկիր ութիպարը իլէ 56 պէկիրի տախի եինէ մէրգում քիր Գոչօնրն օլուպ, պագը գալան 4 պէկիւ-րին սահիպի Անատօլուտա էքսէքսիկէրին քէշալէրինտէն պիրինտէ Օհաննէս Մա-նիկին վէ Օհաննէս Մանուկը օլուպ, էկէր քէնտիսի սաղ իսէ, պիր մահքէմէ հէօճճէթթի իլէ, վէ էկէր էօմիւշխէ՝ վա-րիսէրի եինէ հէօճճէթը չէրի իլէ վարիս օլարգպարընը պիթթատիգ, թարիխ-տէն 61 կիւնէ գատար կէնիպ կէսիքտէն հիսսէլէրինէ տիւշէն ազչէի պալարը վէ թագրիրլէրինի վերմէլէրի, վէ թա-ղրիմը մէգքիւրընը միւրուրինտէ դայալը վէրէսէ տէյէրէք Պէյթ իլէ մալ սանտը-ղընա պըրագըլամաղը մալիւմ օլմագ իւզրէ իլան օլունուր։ 2—1

ՀԱՅ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԻՊԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ժամանակէ մը հետէ ոչ միայն Հայ երիտասարդաց այլ նաեւ պատան-եաց վրայ սկսաւ նշմարուիլ վէպ գը-բելու անգուսպ փափաք մը։ կը տես-նուին նոյն իսկ վեշտասանամեայ պա-տանիք՝ որք դպրոցական գրասե-ղանի վրայ կ'սկսին վէպեր գրել։ ըստ ոմանց սոյն երեւոյթը ուրախա-ութիւն է և արժանի քաջալերանաց։ իսկ ըստ այլոց ցաւալի և վնասա-կար։ քիչ մը վերջը պիտի յայտնենք այս մասին մեր կարծիքը։ սակայն խնդիրն կարգաւ և ըստ օրինի քննելու համար սկսինք նախ սոյն փոփոխութեան պատճառ որոնել։

Ըստ մեզ սոյա բուն և գլխաւոր պատճառն է գրգռումն երեւակա-յութեան, որ տեղի կ'ունենայ մեր դպրոցաց շատերուն մէջ չարագրել տալով աշակերտաց երեւակայական և վերացական նիւթեր և եթէ, մինչդեռ բոլորովին զանց կառնուին խորհելու և դատելու կարողութիւնք, այնպէս որ պատանին գտնելով դիւրին և զուարճալի նիւթեր, ի հարկէ ի բաց կը թողու գրական և գիտական աշ-խատութիւններ, որք կը պահանջեն լուրջ խորհրդածութիւն, խոր հմ-տութիւն և մանրամասն տեղեկու-թիւն։ Օրինակաւ մը բացատրենք։ թէ որ տասք աշակերտին նկարագ-րել վերջալոյսը կամ գարունը՝ կրնայ քիչ շատ բան մը գրել, բայց եթէ նկարագրէ հոլովմայեցոց աղդեցու-թիւնը գիտութեանց և արուեստից վրայ, յանդիման պիտի ստիպուի դի-մել այլ եւ այլ հեղինակաց հաւա-քելու համար պէտք եղած ծանօ-թութիւններն։ ահա կը տեսնէք որ մին դիւրին է եւ հեշտին, իսկ միւ-սը դժնդակ և դժուարին։ հետեւա-բար ընտրելով դիւրագոյն ճամբան կը դիմէ վիպասանութիւնից որով կըլլայ նախ վիպասէր և ապա վիպա-գիր։ ցաւ ի սիրտ կը նշմարենք որ մեր երիտասարդք՝ հազիւ դպրոցա-կան գրասեղանը ձգած, ընդհակա-ռակն կ'սկսին սիրային վէպեր գրել, ի հարկէ ուսումնասիրելով զանոնք պա-բահանդիսից և սիրահարական տե-սակցութեանց մէջ, և կը յանդգնին բարձր նիւթերու վրայ գրել առանց պէտք եղած տեղեկութիւնները ու-նենալու, ըստ բացատրութեան խո-րենացւոյն։ «Աշակերտք հեղդ առ ուսումն և փոյթ առ ի վարդապե-տել։» Այսպիսիք իրենց և ազգին համար մեծ ծառայութիւն մը ըրած կ'ըլլան, եթէ նախ վերծանեն եւրո-պական աղգաց երկրագործութեան՝ արուեստից, տնտեսութեան, ա-ռողջաբանութեան և այլ օգտակար նիւթոց վրայ գրուած ընտիր մատ-եանները, և համբարեն իրենց մտաց մէջ առողջ և լուրջ գաղափարներ և յետոյ զանոնք թարգմանելով և հա-ւաքելով հաղորդեն ազգին։ այս մա-սին ոչնուազ եւերանաց արժանի են մի քանի լրաթերթք որք յաճախ և անխոտիր կընդունին ամէն կերպ սի-բավէպեր, մինչդեռ գիտական, տըն-տեսական և առողջաբանական գը-բութիւնք խիստ ցանցառ կը տես-նուին ի նոսա։

Ո՞ր են առաջնորդող յօդուածք, ո՞ր են ընտիր և օգտակից թղթակ-ցութիւնք, որք հոգին են օրաթեր-թի, ո՞ր են գրական և գիտական լուրջ եւ կարեւոր գրութիւնք։ Կ. Պոլսոյ օրաթերթերէն ոմանք բաւ չհամարելով վիպասանութեանց ամ-ենօրեայ հրատարակութիւնը՝ յաճախ նորավէպեր եւս կը հրատարակեն։ ժամանակ մը այսպէս էր Տաճկական մամուլն։ սակայն տասը տարիէ ի վեր խիստ քիչ կը տեսնուին ի նոսա վիպասանութիւնք։ և յաճախ և ան-ընդհատ կը հրատարակուին գիտա-կան և արուեստական ընտիր մատ-եանք։ մեր հրապարագիրք և հրա-տարակիչք իրենց շահն և եթէ նկա-տողութեան առնելու չեն, այլ իրենց կէտ նպատակին ըլլալու է ընդհա-նուրի շահն։ արդարև ամէն տեղ կընան գտնուիլ այնպիսի անձինք՝ որ անձնական շահու գոհեն ամենայն ինչ, սակայն Ուսումնական խորհուրդը պէտք չէ թողլ տայ, որ ժողովրդեան վարքն ու բարքն ապականող վէպեր ի հրապարակ ելլեն։

Մեր երիտասարդութիւնը եթէ գործել ուզէ ասպարէզ բնաւ չպակ-սիր իրեն, թո՛ղ թարգմանեն խորե-նացւոյն Պատմութիւնը յաչխարհիկ լեզու, թո՛ղ պատրաստեն ընտիր Ազգային Պատմութիւն մը, որոյ պա-կասը խիստ զգալի է ազգային վար-ժարանաց մէջ, թո՛ղ թարգմանեն ընտիր դասագիրքեր և ազատեն զուսանողս միշտ և անդադար գրե-լէ, զի շատ վարժարանաց մէջ դա-սատուք օրինակել կուտան իրենց հաւաքածոյները առ ի չգոյէ յար-մար դասագրոց։

Եթէ մեր երիտասարդք սիրեն բարեգործական ձեռնարկութիւնք, թո՛ղ կազմեն Ազգասիրական Ընկե-րութիւնք, տան նոթիին հաց և տա-նին հիւանդին և տառապելոյն դար-ման, ոմն իւր լումայով, այլ ոք իւր աշխատութեամբ, ուրիշ մէկն իւր արհեստով։ Զարմանօք կը նըշ-մարենք որ մեր արդի երիտասար-դութեան բարեկեցիկ դասը կըս-կրսի թեկն ածել ազնուապետու-թեան, հեռու կենալով ազքատներէ։ բայց՝ ուր ուրէք և գանուի մարդ՝ ազքատաց դասը միշտ մեծամաս-նութիւն կը կազմէ, նա մանաւանդ մեծ քաղաքաց մէջ, յորս չքաւորու-թիւնք սոսկալի կերպարանք կ'ստա-նայ։ ի՞նչ տեսնես նիհար և տժգոյն տղայ՝ որք լուսոյ և սննդեան ան-բաւականութենէն կմախք դարձեր են։ ո՞վ պիտի թափանցէ նոցա խըր-ճիթներ և վերահասու պիտի լինի անոնց դառն ու ցաւալի վիճակին։ մեր շնորհաշնորհ քարոզիչք բաւա-կան կը սեպեն միայն յատենի եկե-ղեցւոյ քարոզելը, և իբրեւ Գիէն Վընիս Եպիսկոպոս՝ չեն յաճախեր երբեմն այսպիսի խրճիթներ։ եթէ այս դառն վիճակին աւելնայ հի-ւանդութիւնն ալ, Աստուած իմ, ան ատեն ի՞նչ դառն և անտանելի ձեւ մը կ'առնու սոյն դժբաղդ և բազմամարմն ընտանեաց վիճակն։ գ-դալիար կազմելու համար պէտք է ականատես լինիլ։ միթէ կարելի՞ է սրտից չյուզուիլ և աղեաց չդալ-րիլ՝ կարդալով հայերէն վիպաս-անութեան մը հետեւեալ նկարա-գրութիւնը։

«Այս տեղ մի հիւանդի պէտք է նայիլ։— ասաց Ալանը և մենք մը-տանք մի տուն։ Տունը, որպէս ե-րեւում էր, ժամանակով գեղեցիկ շինուածք էր ունեցել։ բայց երկար տարիներ մնալով անխնամ և առանց նորոգութեան, համարեա աւերակ էր դարձել։ Մի սենեակ միայն մնա-ցել էր ամբողջ ուր մենք ներս մը-տանք։ Ես առաջին անգամ տես-նում էի ազքատութիւնը իւր վե-րին աստիճանի սոսկալի պատկերի մէջ։ Խոնաւ, առանց սփռոցի գետ-նի վրայ պառկած էր մի մանկահա-սակ կին, հնոտի քըքրուած վերմա-կը հաղիւ ծածկում էր նրան։ բար-ձի փոխարէն դրած էր գլխի տակին հիւանդի նոյնպէս քըքրուած հա-գուստը։ Նրա մօտ, ձեռքերը յու-սահատական կերպով փակած ծն-կերի վրայ նստած էր պառաւ ըս-կեսուրը Մի կիսամերկ երախայ սո-ղում էր հիւանդի անկողնի մօտ և խուլ մրմնջում էր։ Պառաւը տեսնե-լով մեզ կանգնեց և լուսնեամբ գը-լուխ տուեց։ Բժիշկը մօտեցաւ հի-ւանդին։

—Այժմ լաւ է։—ասաց նա։— վը-տանգը անցած պէտք է համարել։ Դեղերի այլ ևս պէտք չկայ, հար-կաւոր է միայն այս տեղ մաքուր պահել, թարմ օդ և լոյս ներս թող տալ, և ամէնագլխաւորը հիւանդին պէտք է լաւ սնունդ։

—Սնո՞ւնդ...—կրկնեց պառաւը, հոգւոց հանելով։—ո՞ր տեղից գըտ-նել։ Կար ժամանակ որ այս տունը լի էր Աստուծոյ ամէն բարիքներով, հարիւրաւոր ազքատներ ապրում էին մեր հացով։ իսկ այժմ... բոլորը ոչնչացաւ... բոլորը կորաւ...

Արտասուքը խեղդեց նորան և չկարողացաւ շարունակել։

Ահա ընտիր նիւթ մը գրելու հա-մար Ֆ. Գօլսոյ հայ վիպագրաց։ թո՛ղ ժողովրդեան գութն և կարեկցու-թիւնը շարժեն իրենց դըժ-բաղդ և տառապեալ եղբարց վրայ, նկարագրելով անոնց դա-սն եւ անտանելի վիճակն յու-զիչ ու դիւթիչ ձեւերով, հետա-զօտեն բուն և սկզբնական պատճա-ռն այս ամենայն աղէտից և ցցու-ցեն զայն անհետացնելու միջոցներն։ ինչպէս ըրած է Վիկթօր-Հիւկօ իւր Թշուառ՝ անմահ գործոյն մէջ։ արդա-ւեւ գործ դժուարին, զի կը պա-հանջուի խորաթափանց միտք, ան-յաղթելի կամք, անխոնջ աշխատու-թիւն և բազմադիմի ծանօթութիւնք։ այո, թշուառին ու տառապելոյն վիճակն հասկնալու համար, պէտք է թափանցել անոնց խոնաւ ու մթին խրճիթներու մէջ ականատես և ա-կանջալուր լինել այն ամէն իրա-ղութեանց, որք տեղի կ'ունենան այսպիսի վայրերու, մէջ ի քըն-նին առնուլ անգործութիւն, արբե-ցութիւն և ուրիշ մոլութեանց ար-դիւնքները։ ահա յանդիման կարելի է ճիշդ և մանրամասն գաղափար կազմել տառապեալ մարդկութեան վիճակին վրայ, եթէ ոչ ճոխ եւ զար-դարուն բնակարաններ նստելով և արշալարհոտ աչք և եթ դիտե-լով ազքատն ու թշուառն, բնաւ չէ հնար տեղեակ լինել այնպիսեաց վիճակին։ Ուրեմն մեր արժանընտիր եկեղեցականք մերթ ընդ մերթ յա-ճախելու են ազքատաց խոնարհ խրճիթներն ըստ իւրեանց սըր-բազան պարտաւորութեան։ նոյն-պէս մեր վիպագիրք և խմբագիրք իրենց գրիչները նուիրելու են նա-եւ գթութեան և բարերարութեան վսեմ գործին, ահա յանդիման խրա-խոյս եւ քաջալեր չպակսիր իրենց։ բայց դժբաղդաբար մեր խմբագիր-ներու շատերու գրութիւններէ չո-ղբորդութիւն և վիպագիրներու մեծ մասին հրատարակութիւններէն սէր և հեշտութիւն եւ եթ կը բու-րէ, արդարեւ սէրը վինպասանու-թեանց ան է սակայն պատշաճից և համեստութեան սահմանն չէ, վի-պասանութիւնը միմիայն զուարճու-թեան գործիք նկատելու չէ, այլ նաեւ բարւոք կրթութիւն, ընտիր և օրինակելի վարուց, գիտութեան, պատմութեան, գթութեան և բա-րերարութեան, որով ընթերցողն անզգալապէս իւրացնելու է ընտիր խորհրդածութիւններ, լուրջ գաղա-փարներ, և առաջնորդուելու է դէպի ճշմարիտն, բարին և գեղե-ցիկն։

Ղ. Պոլսոյ

ԹԷՎԶԻՒՀԱԹ

Տիւարպէքիր վիլայէթի վիճակ-հրնտան պէլէտիյէ բէյիսի էսպագ հօ-ճաղատէ Ապտ իւլ Ֆէթթահ էֆ-յէ թէրֆիէն բիւթպէյի սանիյէ սընֆը միւթէմայիզի թէվճիհիյլէ Յիւնճիւ Մէճիտի,

Էֆէնտիի մուամիլէյհին պիրատէ-բի Տիւարպէքիր վիլայէթի Բէժի նա-զըրը Ապտի էֆ-յէ բիւթպէյի սանիյէ սընֆը սանիսի թէվճիհիյլէ Հինճի Մէճիտի նիշանը իհսան պույրըլմըշ տրը։

* * *

Եանեա վիլայէթի մեքթուպճըրը՝ վիլայէթը մեզբիւրէ մեքթուպի գա-լէմի միւմեյյի Ճեմալ պէյ է,

Խարիճիյէ Նեզարէթի խսթիչարէ օտասը մուավինլիկի՝ մեզբիւր օտա միւթեհայիզանը խուլաֆասընտան Նուրի պէյ է,

Թրապիզոն վիլայէթի մերքեզ պի-տայէթ մահքէմէսի միւտտաիի ու-մումի մուավինլիկի՝ Երզրում վիլա-յէթի մերքեզ պիտայէթ մահքէմէսի միւտտաիի ուսումի մուավինի Ասիմ պէյ է,

Երզրում վիլայէթի մերքեզ պիտա-յէթ մահքէմէսի միւտտաիի ուսում-մի մուավինլիկի՝ Թրապիզոն վիլայ-էթի մերքեզ պիտայէթ մահքէմէսի միւտտաիի ուսումի մուավինի հա-սան էֆ-յէ,

Իզմիր վիլայէթի միւլհագաթըն-տան Պօտրում գազասը գայմագամը Խամիլ Նեվզի էֆ-յէ բիւթպէյի սա-լիսէ,

Եանեա վիլայէթինտէ Մարկըլըճ գազասը գայմագամը Սալիհ էֆ-յէ բիւթպէյի սալիսէ,

Մեքթուպիի Սերաքբերի սընֆը սանի քէթէպէսինտէն Մէհմէտ Ճէ-մալ պէյ է բիւթպէյի սալիսէ թեվ-ճիհ պույրըլմըշ տրը։

* * *

Մէճլիսը սըհիյէ ազասընտան Խուրշիտ էֆ. հազրէթլէրինէ Յիւն-ճիւ Մէճիտի,

Սալթանաթը Սէնիյէնին Գատիքս ֆախրի չէհպենտէրի Մ. Լազօսթա կիւնճիւ Օսմանի,

Ասթրիա վէ Ալէմանիա տէվլէթ-լէրինին Սագրզ գօնսօլոսը վէքեա-լէթինտէ պուլունան Մ. Բրաչգոլիյէ կիւնճիւ Օսմանի,

Իթալիա բարլամէնթօսը ազասընտան գօնսնտէօր Մ. Մօրանայա Լին-ճի, վէ Իթալիա սէֆարէթի պաշ թէրճէման վէքիլի Մ. Դանճիայա Ճն-ճի, վէ Ֆրանսա ազէրի զապթա-նընտան գօնթ ար Շօլէյէ Ճինճի Մէճիտի,

Իթալիա սէֆարէթի մասլահաթ-կիւզարը Մ. Թուճինիյէ Ճնճի Օսմանի,

Պապը Ալի հուզուզ միւշավիրլէ-րինտէն կէօշէր էֆ. հազրէթլէրինին մատամասրնա Ճնճի բիւթպէ Նէֆա-գաթ նիշանը իհսան պույրըլմըշտրը։

(69)

ԵՐԿԱԹԱԳՈՐԾՆ

ՀԵՂԻՆԱԿ

ՓԵՐՈՎԲԷ ԼԻՄՕՆՃԵԱՆ

Ուրախութենէն յիրաւի խելակորոյս ըլլալու և պատուական ճաշն իսկ մոռնալու աստիճանին եկած այս նաղելի աղջիկը՝ իւր խօսքերը տա-կաւին չաւարտած՝ Հայր Ռափիկի անմեղ գիրկը նետուած էր, և անոր տակաւին թարմ և երիտասարդութեան փայլը պահած երեսները կը համբուրէր ա՛նպսիսի ուժգնութեամբ, որ կարծես թէ զանոնք պատռել կ'ուզէր։

Հայր Ռափիկ ևս ուրախութենէն այդյայլմէ եղած, իւր սիրելի աղ-ջիկը ուժով մը բռնելով իւր ծնգացը վրայ նստելու ստիպեց, և անոր դեղեցիկ մազերը մատներուն փաթթելով, կամաց մը ականջն ի վար ըսաւ։

—Անգո՛ւթ աղջիկ, ինչո՞ւ համար հօր մը, մօր մը և եղբօր մը այս աստիճան մեծ պատիւներ ըրած ատենդ, չորրորդի մ'անունը բերանդ իսկ չես առներ։

—Ո՞ր չորրորդը ըսել կ'ուզես, հայր իմ։

—Հը՛մ... էօհէօ՛... էօհէօ՛... հը՛մ... քեզի համար պատ-ուական ամուսինի մ'ալ ըսել կ'ուզեմ... էօհէօ՛... էօհէօ՛... հը՛մ... այո՛...

Սօֆի չպատասխանեց։ միայն թէ գլուխը վեր տնկելով՝ իւր սեւ ա-չերովը պիշ պիշ իւր հօրը աչացը մէջ նայեցաւ։

Այնպիսի նայուածք մ'էր ասկեայ, որ աւելի յանդիմանութեան ձեւ մ'ունէր՝ քան թէ զարմացման կամ ուրիշ բանի մը։

Ծերունի վիրաբոյժը՝ իւր ուրախութենէն չափազանցութենէն անխոհ-եմութեան մի մղուած ըլլալը իմացաւ։ բայց ի՞նչ օգուտ։ ալ եղածը եղած էր։

Վերջապէս Հայր Ռափիկ իւր մտադրածին ճիշդ նոյնը ըրաւ։

Հետեւեալ օրը կանուխէն Պէշիքթաշի Եէնիմահալլէ թաղը տուն մը վարձեց, փառաւոր տուն մը՝ եօթը սենեակով։ անկից ուղղակի հազ-բակտին տունը երթալով, անոր վերքին պէտք եղած դարմանը տարաւ։ յետոյ Մարտիրոս աղան և տիկին Թագուհին ալ առնելով, զանոնք նոր վարձած տունը փոխադրեց։ վերջապէս Սամաթիոյ «Իբի Եիւզլիւ Զէյմէի» տան կարասիքն ևս Պէշիքթաշ փոխադրուելով, երկու ընտանիք բոլորո-վին իրարու հետ միացած եղան։

Այս ամենքը զինուորական ճշդութեամբ և փութով կատարուած էին։

Հայր Ռափիկ՝ սպասաւորն ալ մոռցած չէր, որ տեղափոխութեան հետեւեալ օրն իւր պաշտօնին գլուխն անցաւ։

Սօֆիին և տիկին Թագուհիին ու Մարտիրոս աղային՝ զիրար տեսած ատենին տեղի ունեցած սրտայոյզ սիրոյ տեսարանը, աննկարագրելի բան մ'էր։

Մարտիրոս աղա և տիկին Թագուհի, Հայր Ռափիկի հոգեզաւակ և որք աղջիկ մը պահած ըլլալը դիտէին՝ բայց որովհետեւ ծերունի վերա-բոյժը, երբէք անոր խօսքը չէր ըրած իրենց, ուստի դործին տակը խո-րին գաղտնիք մը ըլլալը կռահելով իրենք ալ ամենեւին բան մը ըսած չէին Հայր Ռափիկի, անպատեհ վարմունքի մէջ դըտնուած չըլլալու համար։

Ըսելու հարկ չկայ որ, այն օրէն սկսեալ, որք աղջիկը յիրաւի պատուական մայր մը և պարկեշտ եղբայր մը, և տիկին Թագուհի և Մարտիրոս աղան ևս որբասուն զաւակ մը և քոյր մը գտած էին։

Այսու հանդերձ, «Իբի Եիւզլիւ Զէյմէ»ի սոսկալի աւաղակութեան և «Մ'օմխանէ»ի չարաշուք առեւանգութեան դէպքերը տակաւին անծա-նօթ պիտի մնային, պարկեշտ երկաթագործին և իւր պատուական մօրը հակառակ այն ընտանեկան մտերմութեան և սիրոյ, որ ալ ևս հաստա-տուն և վերջնական կերպիւ կատարելապէս կազմուած էր այս երկու բարի ընտանեաց ամբողջութեանը մէջ, միութիւն մը որ յառաջիկային իւր հրաշքները պիտի ցուցնէր։

Հայր Ռափիկ, Մարտիրոս աղա և տիկին Թագուհի բոլորովին ա-պահոված էր որ իւր վրայ ամենեւին բեռ մը չպիտի ըլլային իրենք, և ասոնք ալ միայն այս ապահովութեան վրայ համոզուած էին ծերունի վի-բաբոյժին հոգատարութեան ընդունելու, զոր ուրիշ կերպիւ չը պիտի ընդունէին։

Եւ իրենց եղած խոստումն, անտեղի և չոր խոստումմը չէր։

Ուղղամիտ ծերունին ամէն բան մտածած և պէտք եղածը պատ-րաստած էր։

դարձեց, փառաւոր տուն մը՝ եօթը սենեակով։ անկից ուղղակի հազ-բակտին տունը երթալով, անոր վերքին պէտք եղած դարմանը տարաւ։ յետոյ Մարտիրոս աղան և տիկին Թագուհին ալ առնելով, զանոնք նոր վարձած տունը փոխադրեց։ վերջապէս Սամաթիոյ «Իբի Եիւզլիւ Զէյմէի» տան կարասիքն ևս Պէշիքթաշ փոխադրուելով, երկու ընտանիք բոլորո-վին իրարու հետ միացած եղան։

Այս ամենքը զինուորական ճշդութեամբ և փութով կատարուած էին։

Հայր Ռափիկ՝ սպասաւորն ալ մոռցած չէր, որ տեղափոխութեան հետեւեալ օրն իւր պաշտօնին գլուխն անցաւ։

Սօֆիին և տիկին Թագուհիին ու Մարտիրոս աղային՝ զիրար տեսած ատենին տեղի ունեցած սրտայոյզ սիրոյ տեսարանը, աննկարագրելի բան մ'էր։

Մարտիրոս աղա և տիկին Թագուհի, Հայր Ռափիկի հոգեզաւակ և որք աղջիկ մը պահած ըլլալը դիտէին՝ բայց որովհետեւ ծերունի վերա-բոյժը, երբէք անոր խօսքը չէր ըրած իրենց, ուստի դործին տակը խո-րին գաղտնիք մը ըլլալը կռահելով իրենք ալ ամենեւին բան մը ըսած չէին Հայր Ռափիկի, անպատեհ վարմունքի մէջ դըտնուած չըլլալու համար։

Ըսելու հարկ չկայ որ, այն օրէն սկսեալ, որք աղջիկը յիրաւի պատուական մայր մը և պարկեշտ եղբայր մը, և տիկին Թագուհի և Մարտիրոս աղան ևս որբասուն զաւակ մը և քոյր մը գտած էին։

Այսու հանդերձ, «Իբի Եիւզլիւ Զէյմէ»ի սոսկալի աւաղակութեան և «Մ'օմխանէ»ի չարաշուք առեւանգութեան դէպքերը տակաւին անծա-նօթ պիտի մնային, պարկեշտ երկաթագործին և իւր պատուական մօրը հակառակ այն ընտանեկան մտերմութեան և սիրոյ, որ ալ ևս հաստա-տուն և վերջնական կերպիւ կատարելապէս կազմուած էր այս երկու բարի ընտանեաց ամբողջութեանը մէջ, միութիւն մը որ յառաջիկային իւր հրաշքները պիտի ցուցնէր։

Հայր Ռափիկ, Մարտիրոս աղա և տիկին Թագուհի բոլորովին ա-պահոված էր որ իւր վրայ ամենեւին բեռ մը չպիտի ըլլային իրենք, և ասոնք ալ միայն այս ապահովութեան վրայ համոզուած էին ծերունի վի-բաբոյժին հոգատարութեան ընդունելու, զոր ուրիշ կերպիւ չը պիտի ընդունէին։

Եւ իրենց եղած խոստումն, անտեղի և չոր խոստումմը չէր։

Ուղղամիտ ծերունին ամէն բան մտածած և պէտք եղածը պատ-րաստած էր։

ԺԳ.

ՍԿԻԶԲՆ ԼԱՒԱԳՈՒՆԻՆ

Ճէյմս Հոբսըն, այն բարի անգլիացիներէն էր որք թէպէտև աղքատ բայց ազնուական ծնած, և իրենց համեստութեամբը, գործունէութեամբը, ուղղութեամբը, և յարատեւութեամբը, վերջապէս մարդս բարձրացնող ամէն բարի յատկութիւններովը անտիտղոս այլ հարուստ իշխաններ եղած էին։

Արդէն տարիքը առած այս ծեր Անգլիացին, Քլայտ գետի եղերքը կառուցած երկաթի և նաւաշինութեան մեծ գործարանը, տարին, առ նուազն 40,000 Անգլ. ոսկի եկամուտ կը բերէր։

Միմիայն աղջիկ զաւակ մ'ունէր ժառանգ այս մեծ հարստութեան։

Իւր կինը որ իրեն պէս բարի, խնայող, ընտանեսէր, այսինքն կա-տարեալ Անգլուհի մ'էր, իւր Ալիս անուն աղջիկը՝ Մըսթըր Ճէյմս Հոբ-սընի նուիրելէն քանի մը ամիս վերջ, նոյն հաւատարիմ ամուսնոյն բաղ-կացը մէջ իւր անարատ կենաց վերջին շունչը աւարտեր էր։

Երբ Դրրըմի պատերազմը ծագեցաւ, իւր ամէն բարի յատկութեանց վրայ հայրենասէրի անունն ալ աւելցնել, և իւր Ալիս աղջիկը ինչպէս այն ահագին նիւթական հարստութեան՝ նոյնպէս նաև բարոյական հարստու-թիւն մ'ալ ժառանգ թողուլ փափաքող ծեր նաւաշէնը, իւր ձրի ծառա-յութիւնը մատոյց Վեհափառ Թագուհւոյն Կառավարութեան, որպէս զի, Կ. Պոլիս գալով, ինքասեալ Անգլիական նաւերուն նորոգութեան հսկէ։

Անգլիական կառավարութեան կողմէ իւր անձնուիրական առաջարկու-թիւնը սիրով ընդունուեցաւ, և ի վարձատրութիւն այսպիսի փորձ և՝ ան-շահասէր նաւաշէնի մը մատուցանելիք ծառայութեանց՝ իրեն «Սըր»ու-թեան մեծ աստիճանը առաջարկուած ատեն, Մըսթըր Ճէյմս Հոբսընի՝ բացարձակապէս զանի մերժեց, և մեծ դժուարութեամբ սաչափ խոս-տումը միայն իրեն ընդունել տալ կարելի եղաւ որ, պատերազմին վերջա-նալէն յետոյ իւր ուղղած մէկ մասնաւոր շնորհին արժանի պիտի ըլլար։

Այս շնորհին ինչ ըլլալիքը՝ ո՛չ կառավարութիւնն ինքը նախապէս որոշած էր, և ոչ ալ ծերունի նաւաշէնը։

Որո՞ւն մտքէն կրնար անցնիլ որ՝ մեծ Անգլիացիի մը խոստացուած այդ անորոշ շնորհէն օգուտ քաղողը՝ անշան կարծուած Հայ մը պիտի ըլլար։

Ինչ որ է։ ապագան՝ ապագային թողունք և մեր պատմութեան թելը ձեռք առնենք։

(Շարունակելի)

ՏԱԽԻԼԻՑԷ

—Յիւն Աւսթրիա իմբէրաթօրընն եէվմբ վէլասէթնէ միւսաարֆ օլմայղա, սապահլարն սաաթ 2ում սէֆիր Պարօն որ Գալիս իլէ սէֆարէթի վէ զօնսօլոսանէնին քեաֆիֆի մէմուրլարը՝ սէֆարէթին Թարէս վաբորը յա Պէօյիւքտէրէտէն Սալբաղարընա մէ օրտուն արապայար իլէ Պէյօղլնտաքի սէֆարէթխանէյէ կիրմիշլէր տիր։ Սաաթ 3½ տա Սանթա-Մարիա քիլիսէսինտէ Բարա վէքիլի Մօնսէնեէօր Պօնէթթի հաղը օլարընը հայտէ արինը բուհանի իճրա օլընըպ, Պարօն Գալիս իլէ սէֆարէթի վէ զօնսօլոսանէնին պիլճիւմէ մէմուրիին վէ Աւսթրիա-Մաճառ թէպասընին էքսէրիսի հաղը պուլունմըշլար որը։

Ալինը բուհանիսէն սոնրա, Պարօն Գալիս սէֆարէթխանէ սալօնտա Աւսթրիա վէ Մաճառ թէպասը միւթէպէրանընը գապալ իմիշ, վէ պատէհու երինէ Պէօյիւքտէրէտէի սէֆարէթխանէյէ ավաթթ էյլէմիշ տիր։

Թարաֆը հաղրէթը Բատիշահիէն րէսմը թէպրիքի իչա իչին թէշրիֆաթը ումումիյէ նաղրը Միւնիր վէ տամատ Մէհմէտ բաշալար հազարթը՝ սաաթ 6 բատտէլէրինտէ պիր սթիմպօթ իլէ Պէօյիւքտէրէտէի սէֆարէթխանէյէ ազիմէթ իմտիբէրի կիպի, կիւնտիւզիւն գարագօլ սէֆիրէի հիւմայունընտան տախի 21 բարէ թօր ավրըմը, վէ սէֆիրէի մէզքիւր ալայ սանճագլարը յա տանատրմը տը։

Պու միւնասէպէթլէ տիւն էճնէպի սէֆարէթլէրինին մայէթ վաբորլարը իլէ Լօյտ գա մբանեասը վաբորլարը, Աւսթրիա բօսթախանէսի վէ Աւսթրիա-Մաճառ թէպասընին խանէ վէ տիւքքեանլարը պայրաղլար իլէ տանատրմը տը։

Ագչամ Պէօյիւքտէրէտէի սէֆարէթխանէտէ սէֆարէթի վէ զօնսօլոսանէթ մէմուրիին իլէ Աւսթրիա-Մաճառ թէպասը միւթէպէրանը նա պիր զիյաֆէթի քէչիտէ օլընըը կիպի, սէֆարէթխանէ միւքէմմէլ սուրէթմէտ գանանլ վէ ֆէնէրլէր իլէ տանանմըշ օյընը հայտէ պիր տէ սուարէ վէրիլիպ, պունտա բէք չոքրիճայ վէ մէմուրիին քիրամ վէ պիլճիւմէ սէֆիրլէր, վէ Պէյօղլու վէ Պէօյիւքտէրէ միւթէպէրանը հաղը պուլունմըշլար որը։

—Մաէլմէմունիյէ խապէր պարղմըզա կէօրէ, Մալիյէ նաղրը Գազդեան Օակոր բաշա հաղրէթլէրի՝ 15 կիւնտէն պէրու տիւշար օյընը խաս